

Neogobius fluviatilis Sandsmörbult

Neogobius fluviatilis fångad i Rhen i höjd med Arnhem, 2009
© Fotograf: Piet Spaans

Svenskt vardagsnamn	Sandsmörbult
... och på andra språk	Engelska: Monkey goby; Tyska: Flußgrundel; Franska: Gobie fluviatile
Vetenskapliga namn	<i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814); fam. Gobiidae
Organismgrupp(er)	Smörbultar (familj Gobiidae); Abborrartade fiskar (ordning Perciformes); Strålfeniga fiskar (klass Actinopterygii)
Storlek och utseende	<i>N. fluviatilis</i> kan bli knappt 20 cm lång. Individer fångade i Nederländerna 2009 var mellan 77 och 112 mm. Som hos många andra gobider är bukfenorna förenade och bildar en sugskiva. <i>N. fluviatilis</i> kan särskiljas från andra limniska gobider genom följande karakteristiska drag: i) andra ryggfenan sluttar nedåt från första fenstrålen till sista; ii) den första grenade fenstrålen på andra ryggfenan är ungefär dubbelt så lång som den näst sista strålen; iii) sugskivan är utdragen och har knappt synliga lober i membranets kanter; iv) svart fläck i bakre kanten av främre ryggfenan <u>saknas</u> . (Kottelat & Freyhof, 2007 och Pinchuk <i>et al.</i> 2003, citerade i van Kessel <i>et al.</i> 2009)
Kan förväxlas med	Kan förväxlas med ett flertal inhemska och pontokaspiska smörbultar. Särskilt ungstadier.
Geografiskt ursprung	<i>Neogobius fluviatilis</i> är av pontokaspiskt ursprung och kommer från området runt Svarta havet och Azovska sjön.
Första observation	Arten har inte observerats i svenska vatten.

i svenska vatten	
Förekomst i svenska havs- och kustområden	Arten har inte observerats i svenska vatten.
Övrig förekomst utanför ursprungligt utbredningsområde	Donau (t.ex. Slovakien, Ungern), i Rhen (t.ex. Tyskland, Nederländerna), floden Wiesla (Polen), Volga, floden Evros (Grekland/Turkiet)
Referenser till observationer i områden nära svenska farvatten	Balatonsjön i Ungern, 1970 (Erös <i>et al.</i> 2005); Vistula floden och Wloclawek-reservoiren i Polen, 2000-talet (Kakareko <i>et al.</i> 2005); Vistulas mynning vid Östersjön, 2004 (Grabowska <i>et al.</i> , 2010); tyska delen av floden Rhen, 2009; floden Waal, holländska delen av Rhen, 2009 (van Kessel <i>et al.</i> , 2009).
Troligt införselsätt	<i>N. fluviatilis</i> har kunnat förflytta sig från Svarta havet mot Centraleuropa genom Europas olika kanalsystem och floder.
Miljö där arten förekommer	<i>N. fluviatilis</i> är en sötvatten-brackvattenart. Den lever strandnära på sandiga och leriga bottenar, i estuarier, laguner och sjöar. <i>N. fluviatilis</i> föredrar mer finkornigt sediment än andra gobider, och gräver ner sig för att undfly predatorer. Den har ett brett födospektrum där den viktigaste födan är fjädermygglarver, men äter även små kräftdjur, maskar, snäckor och fisk.
Ekologiska effekter	Man har inte sett några påtagliga ekologiska effekter av <i>N. fluviatilis</i> i områden där den introducerats. I en experimentell fältstudie av platskonkurrens mellan inhemska och nytillkomna fiskarter fann man att vissa arter av gobider som t.ex. <i>Neogobius kessleri</i> och <i>Proterorhinus semilunaris</i> trängde undan inhemska arter, medan <i>Neogobius fluviatilis</i> inte gjorde det. (van Kessel <i>et al.</i> 2011)
Övrigt	<i>Neogobius fluviatilis</i> är en av flera pontokaspiska gobidarter som förflyttat sig i nordlig-västlig riktning. I centraleuropeiska delar av Donau finns fem arter; förutom <i>N. fluviatilis</i> även <i>N. melanostomus</i> , <i>N. kessleri</i> , <i>N. gymnotrachelus</i> och <i>Proterorhinus marmoratus</i> .
<p>Läs mer</p> <ul style="list-style-type: none"> Grabowska J., Grabowski M. & Kostecka A. 2009. Diet and feeding habits of monkey goby (<i>Neogobius fluviatilis</i>) in a newly invaded area. <i>Biological Invasions</i> 11:2161-2170. Neilson M.E. & Stepien C.A. 2011. Historic speciation and recent colonization of Euroasian monkey gobies (<i>Neogobius fluviatilis</i> and <i>N. pallasii</i>) revealed by DNA sequences, microsatellites, and by morphology. <i>Diversity and Distributions</i>: 1-15 <p>Mer om bilden</p> <ul style="list-style-type: none"> © Piet Spaans, Gelderland, Nederländerna. 	

Referenser till artbeskrivning

- Kottelat M. & Freyhof J. 2007. Handbook of European freshwater fishes. Publications Kottelat, Conol, Switzerland. 646 pp.
- Pinchuk V.I., Vasil'eva E.D., Vasil'ev V.P. & Miller P. 2003. *Neogobius fluviatilis* (Kessler, 1857). In: The Freshwater Fishes of Europe. Vol. 8/I Mugilidae, Atherinidae, Atherionopsidae, Blennidae, Odontobutidae, Gobiidae 1 [ed. by Miller P.]. Wiesbaden: AULA-Verlag, 223-264
- van Kessel N., Dorenbosch M. & Spikmans F. 2009. First record of Pontian monkey goby, *Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1814), in the Dutch Rhine. Aquatic Invasions 4(2):421-424.

Referenser till fyndplatser

- Erös T., Sevcsik A. & Toth B. 2005. Abundance and night-time habitat use patterns of Ponto-Caspian gobiid species (Pisces, Gobiidae) in the littoral zone of the River Danube, Hungary. Journal of Applied Ichthyology 21:350-357.
- Grabowska J., Pietraszewski D. & Ondračková M. 2008. Tubenose goby *Proterorhinus marmoratus* (Pallas, 1814) has joined three other Ponto-Caspian gobies in the Vistula River (Poland). Aquatic Invasions 3(2):261-265.
- Grabowska J., Kotusz J. & Witkowski A. 2010. Alien invasive fish species in Polish waters: an overview. Folia Zool. 59(1):73-85.
- Jurajda P., Černý J., Polačik M., Malová Z., Janác M., Blažek R. & Ondračková M. 2005. The recent distribution and abundance of non-native *Neogobius* fishes in the Slovak section of the River Danube. Journal of Applied Ichthyology 21:319-323.
- Kakareko T., Zbikowski J. & Zytkowicz J. 2005. Diet partitioning in summer of two syntopic neogobiids from two different habitats of the lower Vistula River, Poland. Journal of Applied Ichthyology 21:292-295.
- Piria M., Treer T., Tomljanović T., Šprem N., Matulić D., Aničić & Safner R. 2011. First record of monkey goby, *Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1814) in the barbel zone of the Sava River, Croatia. Journal of Applied Ichthyology 27:1383-1384.
- van Kessel N., Dorenbosch M. & Spikmans F. 2009. First record of Pontian monkey goby, *Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1814), in the Dutch Rhine. Aquatic Invasions 4(2):421-424.
- Zogaris S. & Apostolou A. 2011. First record of Pontian Goby, *Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1814) in the Evros River (Greece); Is it an alien species? Mediterranean marine Science 12(2):454-461.

Referenser till ekologiska och andra effekter

- van Kessel N., Dorenbosch M., de Boer M.R.M., Leuven R.S.E.W. & van

der Velde G. 2011. Competition for shelter between four invasive gobiids and two native benthic fish species. *Current Zoology* 57:844-851.

- Detta faktablad om *Neogobius fluviatilis* skapades den 5 mars 2013 av IVL Svenska Miljöinstitutet.